

Pripajanje dioničkih društava

Martinović, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:447632>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Ivan Martinović
Pripajanje dioničkih društava
Diplomski rad

Mentor: Prof. dr. sc. Siniša Petrović

Zagreb, 2022.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Dionička društva	2
2.1 Osnovna obilježja dioničkih društava	3
2.2. Organi dioničkog društva	6
3. Opravdanje statusne promjene - pripajanja dioničkih društava	6
4. Pojam pripajanja kao statusne promjene	9
5.1. Sklapanje ugovora o pripajanju	10
5.2. Izvješće o pripajanju i revizija pripajanja	12
5.3. Odluka glavnih skupština o pripajanju	13
5.4. Povećanje temeljnog kapitala	14
5.5. Uloga povjerenika za primanje dionica	15
5.6. Sudsko ispitivanje omjera zamjene dionica	16
5.7. Upis pripajanja u sudski registar	18
6. Pravni učinci pripajanja te zaštita vjerovnika i dioničara	19
7. Uloga javnog bilježnika u pripajanju dioničkih društava	24
8. Zaključak	26
9. Literatura:	28

1. Uvod

Korijene nastanka dioničkih društava možemo naći u srednjem vijeku. Jedan od prvih takvih primjera je ugovor u Italiji naziva *commenda*¹. Prema svojim značajkama taj ugovorni odnos se karakterizira kao rani oblik društva osoba.² Stranke ugovora bile su investitor i trgovac. Obveza investitora bila je osigurati sredstva za pomorski poduhvat, dok je trgovac bio obvezan obaviti dogovoreni posao. Primarni razlozi za nastanak takvih oblika udruživanja gospodarstvenika bili su financijske prirode. Naime, financiranje pomorskih poslovnih poduhvata nosilo je sa sobom velike potencijalne rizike. Iako su *commenda* i neki drugi oblici udruživanja imali obilježja koja će kasnije karakterizirati dionička društva, oni su u svojoj osnovi bili utemeljeni prema načelima ortaštva.³

Otkrivanje novih kontinenata uz različite oblike trgovinsko – robne razmjene i opći napredak ljudske civilizacije donijeli su nove promjene. Između ostalog, došlo je do spoznaje da su dotadašnje organizacije temeljene na principu ortakluka zastarjele i da usporavaju ekonomski razvoj. Tijekom 17. stoljeća u Nizozemskoj i Engleskoj nastaju prva moderna dionička društva sa svrhom financiranja plovidbe do Indije i zajedničkog snošenja rizika. Prema dostupnim podacima, najstarije dioničko društvo je East India Company. Ono je osnovano u Engleskoj 1600. godine s ciljem trgovine sirovinama na područjima jugoistočne Azije i Indije. Bilo je ustrojeno na način da imatelji udjela društva (dioničari) nisu sudjelovali u upravljanju društvom i odgovarali su za obveze društva samo do iznosa njihovog inicijalnog uloga u društvo.⁴ Danas, dionička društva su neizbježan oblik organizacije poslovnih subjekata diljem svijeta.

Do pripajanja društava dolazi zbog ostvarenja različitih zajedničkih ciljeva određenih poslovnih subjekata poput povećanja proizvodnih mogućnosti, dostupnosti sredstava i uštede vremena. Pripajanje se može definirati i kao određena statusna promjena. Odnosno, pripajanjem dva društva jedno od njih prestaje postojati kao samostalno i postaje dio drugog društva. Društvo kojemu se pripaja drugo društvo preuzima imovinu i obveze novog društva.⁵ Pripajanje društava ne znači nužno uspjeh za sve sudionike procesa. Jedan od poznatijih

¹ Vidi više: <https://www.jstor.org/stable/2856894> 07.06.2022. 10:11.

² Vidi više: Barbić, J., Pravo društava, Opći dio, Organizator, Zagreb, 2008., str. 159.

³ Vidi više: Barbić, J., Pravo društava, Društva kapitala, Organizator, Zagreb, 2015., str. 154.

⁴ Vidi više: <https://www.britannica.com/topic/East-India-Company> 07.06.2022. 08:57.

⁵ Vidi više: Novak, B., "Spajanja i preuzimanja trgovačkih društava", Ekonomski vjesnik, br. 1 i 2 (13): 47 - 55, 2000., str. 48.

primjera neuspješnog pripajanja je proces pripajanja njemačkog industrijskog proizvođača Mannesmann AG britanskom telekomunikacijskom divu Vodafone Group 2000. godine.⁶ Navedena transakcija bi u današnjem vremenu iznosila oko 280 milijuna dolara. Iako je cilj transakcije bio da Vodafone Group učvrsti svoju poziciju u telekomunikacijskom sektoru, na kraju je bio prisiljen otpisati dugove u vrijednosti više milijuna dolara.

Od nešto recentnijih, pozitivnih primjera, može se navesti slučaj iz 2005. godine kada je Google za 50 milijuna dolara pripojio start-up projekt Android. Navedenom transakcijom Google je poboljšao svoju profitabilnost u odnosu na konkurentske kompanije Apple i Microsoft na tadašnjem tržištu mobilnih telefona. Ova transakcija smatra se najuspješnijim pripajanjem u povijesti Googlea što je vidljivo iz činjenice da 85% tržišta pametnih telefona pokrivaju uređaji s Android OS sustavom.⁷ Upravo ovakva i slična pripajanja iz svijeta tehnologije predstavljaju temeljni interes za odabir ove teme za diplomski rad. Naime, svijet tehnologije postao je sveprisutan u životima gotovo svake prosječne osobe. Na naše svakodnevne aktivnosti utječu različite i brze promjene iz poslovnog svijeta, a toga mnogi nisu svjesni ili ne pridaju preveliku pažnju. Sukladno tom, pripajanje dioničkih društava djeluje možda kao nepoznati ili nebitni pojam za prosječnu osobu, ali upravo pripajanje društava je utjecalo izravno ili neizravno na milijunske korisnike društvenih mreža Facebooka, Whatsappa i Instagrama 5. listopada 2021. Navedenog datuma istovremeno su prestale funkcionirati te aplikacije određeno vrijeme, a takav scenarij ne bi bio moguć da 2012. godine Facebook nije pripojio Instagram, a ubrzo nakon toga i Whatsapp.⁸

2. Dionička društva

Glavna karakteristika društva kapitala, pa i dioničkih društava je činjenica da je temelj povezivanja i udruživanja kapital, a ne osobe koje se udružuju. Zakonodavstva modernih država propisuju određeni iznos uplaćenog kapitala kao minimum za njihovo osnivanje. Glavna obveza članova društva je ulog kapitala, a ne sudjelovanje u vođenju poslova.⁹

⁶ Vidi više: <https://www.goldmansachs.com/our-firm/history/moments/2000-vodafone-mannesmann-merger.html> 13.05.2022. 13:14.

⁷ <https://www.cnet.com/home/smart-home/google-android-was-our-best-acquisition-ever/> 17.05.2022., 18:30.

⁸ <https://www.forbes.com/sites/parmyolson/2014/10/06/facebook-closes-19-billion-whatsapp-deal/> 13.05.2022. 17:05.

⁹ Vidi više: Gorenc, V., Trgovačko pravo društava, Školska knjiga, Zagreb, 1996., str. 179.

Dioničko društvo se definira kao „trgovačko društvo u kojem članovi (dioničari) sudjeluju s ulozima u temeljnome kapitalu podijeljenom na dionice i ne odgovaraju za obveze društva.”¹⁰ Također se može definirati kao „društvo kapitala u kojem se temeljni kapital dijeli na dionice, a članovi tog društva su sve osobe koje su u društvo uložile određeni dio kapitala te u ukupnom temeljnom kapitalu sudjeluju s onim brojem dionica koji odgovara njihovom uloženom kapitalu.”¹¹ Valja opet naglasiti činjenicu da kod osnivanja, ali i samog postojanja i djelovanja dioničkog društva, od presudne važnosti nisu njegovi članovi, već uloženi kapital koji ostaje isti čak i ako se članovi društva promjene.¹²

2.1 Osnovna obilježja dioničkih društava

Kao i u drugim pravnim granama, određene aktivnosti u gospodarstvu i pojave u društvu uvijek zakašnjelo prati zakonodavstvo koje ih naknadno uređuje i postavlja pravila po kojima bi se te aktivnosti trebale odvijati. Svaki novi oblik udruživanja koji čine pojedinci klasificira se prema svojim obilježjima, svrsi, organima i načinu rada u određenom vremenskom razdoblju. Prema tim značajkama, ono se izdvaja i biva regulirano od strane zakonodavca. Gotovo je nemoguće napraviti sistematizaciju koja bi nepogrešivo prikazala cijeli spektar društava kao zajednica udruživanja. S tim na umu, treba spomenuti da društva nastaju kao posljedica poslovne prakse i potrebe da se stvore oblici prikladni za postizanje određenog cilja. Stoga bi bilo nezahvalno očekivati da svaka klasifikacija obuhvaća cijeli spektar društava kao zajednica udruživanja.¹³ Kada je pak riječ o dioničkim društvima, postoje određena obilježja koja ga razlikuju od ostalih društava.

Prva značajka dioničkih društava se raspoznaje iz samog imena – uvijek je riječ o društvu. Za članstvo u društvu ne traži se poslovna sposobnost, ali potencijalni članovi uprave društva i članovi nadzornog odbora moraju biti potpuno poslovno sposobni. Položaj dioničara u društvu, njihov međusobni odnos, ali i odnos prema samom društvu uz sva ostala pitanja

¹⁰ Barbić, J., *Opći dio*, *op.cit.*, str. 3. - 4.

¹¹ Feldman, B., Obuljen, S., *Društva kapitala*, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1995., str. 76.

¹² Vidi više: Feldman, Obuljen, *op.cit.*, str. 4.

¹³ Vidi više: Barbić, *Opći dio*, *op.cit.*, str. 153.

vezana za funkcioniranje društva strogo su određena Zakonom o trgovačkim društvima¹⁴ (u daljnjem tekstu: ZTD) i statutom kao temeljnim aktom društva.¹⁵ Članovi pristupaju društvu kako bi ostvarili svoj privatni interes koji odgovara interesu drugih članova, a najčešće se radi o ostvarivanju dobiti.

Gospodarske djelatnosti propisane su statutom kao predmet poslovanja, a na osnovu njih će društvo ostvarivati dobit koja se dijeli na dioničare kroz isplatu dividende.¹⁶ Razlozi za propisivanje uvjeta za isplatu dividende pronalaze se u strogim pravilima o održavanju kapitala društva. Navedena pravila postoje u cilju postizanja financijske stabilnosti društva. Također je važno napomenuti da je dionica vrijednosni papir, stoga financijska nestabilnost i neurednost njezinog izdavatelja može nepovoljno utjecati na tržište kapitala, a samim tim i na opću stabilnost na području realne ekonomije.¹⁷ Utjecaj članova dioničkog društva na uređenje njegovog ustroja znatno je manji od utjecaja koji imaju članovi u društvima osoba, ali i članovi u društvima sa ograničenom odgovornošću.¹⁸

Činjenicom da je dioničko društvo trgovačko društvo, prema hrvatskom zakonodavstvu ono je prepoznato kao pravna osoba. To je drugo bitno obilježje dioničkih društava. Iako dioničko društvo stječe pravnu osobnost tek upisom u sudski registar, ono postoji i ranije u formi preddruštva. Osnivanje dioničkog društva najčešće nije jednokratni akt, nego njegovi članovi poduzimaju niz radnji i postupaka prije njegova upisa ponašajući se kao da društvo već postoji. Oni tada predstavljaju preddruštvo, odnosno zajednicu obveznopravne prirode sa zajedničkim ciljem osnivanja dioničkog društva. Preddruštvo ima sva obilježja dioničkog društva, osim onih koja se vezuju uz pravnu osobnost. Preddruštvo nastaje u trenutku kada osnivaatelji društva usvoje statut i preuzmu sve dionice. Ono je vremenski ograničenog trajanja, ne upisuje se u sudski registar te *ex lege* prestaje upisom trgovačkog društva u sudski registar.¹⁹ Posljedica priznavanja pravne osobnosti dioničkog društva je činjenica da ono ima svoju imovinu, odvojenu od imovine svojih članova, kojom odgovara za svoje obveze.²⁰ Zbog te činjenice dioničko društvo može ulaziti u pravne odnose s drugim subjektima prava, pa tako i

¹⁴ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22.

¹⁵ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str.6.

¹⁶Vidi više: Hasić, Tea, Dužnost dioničara na lojalno postupanje prema društvu i ostalim dioničarima, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (1991) v. 34, br. 2, 785-815 (2013).

¹⁷ Vidi više: Barbić, Jakša, Pravo na dividendu kao temeljno imovinsko pravo dioničara, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 62, (5-6) 1413-1444 (2012) str. 1414.

¹⁸ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 7.

¹⁹ Vidi više: Gorenc, *op.cit.*, str. 35. - 36.

²⁰ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str.8.

sa svojim članovima. Isto kao i svaki drugi subjekt koji ima svoju vlastitu imovinu, ono može biti nositelj stvarnih prava i preuzimati obveze. Dioničko društvo može sudjelovati u sudskim i arbitražnim postupcima kao i u postupcima pred državnim organima. Pri tom podliježe kaznenoj i prekršajnoj odgovornosti. Pravna osobnost dioničkog društva se očitava i na njegovom unutarnjem ustroju koji je strogo zakonski propisan. ZTD propisuje organe koje svako dioničko društvo mora imati. Preko tih organa dionička društva izražavaju svoju volju prema trećima. Dionička društva mogu stjecati prava i preuzimati obveze. U tom smislu, oni mogu biti nositelj tih prava i obveza kao i svaki drugi pravni subjekt, osim u slučajevima kao što je primjerice zakonsko nasljeđivanje.²¹

U podijeli na društva osoba i društva kapitala dionička društva spadaju u potonje jer je kapital ono što određuje njihovo postojanje, a ne članovi koji ih čine. Kapital unesen u dioničko društvo se ne veže za osobu koja ga je unijela već postaje sastavni dio društva. Zbog toga izlazak člana iz društva ne povlači sa sobom izlazak kapital koji je on unio.²² Česti su slučajevi da su dioničari osobe koje su unijele dio svoje imovine u društvo, ali ne sudjeluju aktivno u njegovim svakodnevnim aktivnostima te u svakom slučaju ne odgovaraju za njegove obaveze.

Statut je glavni ustrojstveni akt dioničkog društva koji uređuje sva bitna pitanja vezana uz njegovo djelovanje. Samo osnivanje dioničkog društva započinje sastavljanjem isprave kod javnog bilježnika koja se naziva „Izjava osnivača o usvajanju statuta“. Izjava predstavlja očitovanje volje osnivača za osnivanjem dioničkog društva, ali ujedno uređuje njegovo ustrojstvo. „Izjava o osnivanju društva“ je ustvari ugovor posebne vrste kojeg karakteriziraju i statusne i obveznopravne značajke. U slučaju spora, statut postaje objektivni izvor prava koji sud tumači ne uzimajući u obzir subjektivne namjere osnivatelja. Ako su neke odredbe statuta nejasne, sud bi ih trebao tumačiti restriktivno i u skladu s odredbama ZTD-a.²³ Statut može sadržavati odredbe koje odstupaju od Zakona o trgovačkim društvima samo ako taj zakon to izričito određuje. U tom slučaju, one odredbe statuta koje su donesene u suprotnosti ranije navedenim ograničenjima su ništete.²⁴

²¹ Vidi više: *ibid.*

²² Vidi više: Barbić, Opći dio, *op.cit.*, str. 156.

²³ Vidi više: Gorenc, *op.cit.*, str. 193. - 194.

²⁴ Vidi više: ZTD.

2.2. Organi dioničkog društva

Kao rezultat usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s europskim, u Republici Hrvatskoj dioničkim društvima omogućen je izbor između monističkog i dualističkog sustava upravljanja. Do tada, dionička društva su bila obvezna koristiti dualistički sustav upravljanja. Kod dualističkog koncepta upravljanja strogo se odvajaju uprava i nadzorni odbor kao dva organa s različitim nadležnostima. S druge strane, monistički ustroj organa dioničkog društva karakterizira objedinjenost funkcija vođenja poslova i nadzora u upravnom odboru. Da bi se ostvarila nadzorna funkcija upravnog odbora, u društvima s monističkim ustrojem se razlikuju izvršni direktori zaposleni kao menadžeri društva i neizvršni direktori koji nisu zaposleni u društvu, ne sudjeluju u svakodnevnim poslovima društva, ali obavljaju nadzor nad poslovanjem društva.²⁵ Kada se govori o tome koji organi dioničkog društva imaju primarnu i sekundarnu ulogu, u obzir se moraju uzeti vlasnički i funkcionalni kriterij. Prema vlasničkom kriteriju glavni organ dioničkog društva je glavna skupština. Naime, svi vlasnici dionica imaju pravo sudjelovati u glavnoj skupštini te kroz njezin rad odlučivati o unutarnjem ustrojstvu, imenovanjima drugih organa društva i opsegu ovlasti tih organa. Prema funkcionalnom kriteriju glavni organ dioničkog društva je uprava, odnosno izvršni direktori jer vode poslove društva i zastupaju ga. Pri obavljanju tih poslova i zastupanju oni nisu samo izvršitelji odluka koje je donio neki drugi organ, nego imaju veliku dozu samostalnosti.²⁶

3. Opravdanje statusne promjene - pripajanja dioničkih društava

Da bi došlo do pripajanja jednog dioničkog društva drugome, moraju postojati određeni razlozi zbog kojih dolazi do tog pripajanja. Da bismo razumjeli te razloge nužno je posegnuti za interdisciplinarnim pristupom, te komparativno koristiti pravnu i ekonomsku literaturu. Društvo preuzimatelj svoju motivaciju za pripajanje drugog društva duguje različitim faktorima i okolnostima. U današnjem poslovnom svijetu, jasno je da je cilj svakog poduzeća

²⁵ Maurović, Lj., Gonan Božac, M., Grgorinić, S., Monistički ustroj tijela dioničkog društva – Hrvatska praksa, *Ekonomika istraživanja*, Vol. 22 Br. 1, 2009., str. 114. - 126.

²⁶ Vidi više: Gorenc, *op.cit.*, str. 251.

određena financijska dobit. Da bi poduzeće došlo na razinu profitabilnosti koju vlasnička struktura očekuje, na različite načine se pokušava smanjiti trošak proizvodnje i osigurati što veća efikasnost proizvodnih procesa u cilju da konačni prihodi budu što veći.

Iako se pripajanja vrše zbog postizanja mnogobrojnih ciljeva, osnovni je povećanje vrijednosti inicijalnog uloga dioničara. Pripajanja spadaju u financijske transakcije visokog rizika pri čemu su i potencijalne koristi tih transakcija također visoke.²⁷ Pripajanje, ali i spajanje kao statusne promjene jedni su od alata kojima se to pokušava postići. Osnovne ideje kojima se društva vode pri provođenju pripajanja su potenciranje vanjskog rasta, odnosno povećanje veličine društva i njegove tržišne moći, ali i povećanje toka gotovine nakon pripajanja.²⁸ Internacionalna pripajanja bi bila ona pripajanja gdje društvo pripajatelj ima svoje sjedište u državi različitoj od sjedišta društva koje se pripaja. ZTD ne sadrži odredbe o internacionalnom pripajanju nego određuje pojam prekograničnog pripajanja. Prekogranično pripajanje je ono u kojem je barem jedno od društava koje sudjeluje u pripajanju osnovano po pravu Republike Hrvatske, a još jedno je osnovano sukladno zakonodavstvu druge države Europske unije ili države koja je stranka potpisnik Ugovora o europskom ekonomskom prostoru.²⁹

Jedan od glavnih uzroka za pripajanje se označava pojmom sinergije, a predstavlja koncept u kojem dva poduzeća zajedno povećavaju svoju vrijednost više nego što ona iznosi kada se zbroje njihove individualne vrijednosti. Matematički, iako naravno netočno, taj princip možemo izraziti sa: $2+2=5$.³⁰ Sinergija se temelji na ideji da predmetna poduzeća individualno posluju ispod optimalne razine, a da se praćenjem načela ekonomije obujma odnosno razmjera njihovo poslovanje može optimizirati:

“Ekonomija razmjera promatra reakciju ukupne proizvodnje kada se svi proizvodni čimbenici proporcionalno povećavaju. Ona pokazuje proporcionalno, progresivno (iznad proporcionalno), ili degresivno (ispod proporcionalno) povećanje količine proizvodnje s obzirom na proporcionalno povećanje uloga svih proizvodnih čimbenika.”³¹ U području industrije od ključne važnosti je postizanje optimalne razine proizvodnje, kao primjerice u

²⁷ Vidi više: Novak, *op.cit.*, str. 51.

²⁸ Carić, Vilma, Utjecaj spajanja i akvizicija na poslovanje poduzeća u Republici Hrvatskoj, Diplomski rad, Split, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, str. 12.

²⁹ Vidi više: ZTD, članak 549.a.

³⁰ Vidi više: Cooke, T.E., *Mergers and Acquisitions*, Basil Blackwell, 1989., Oxford, str. 26.

³¹ Grubišić, D., *Poslovna Ekonomija*, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split, 2004. str. 163.

teškoj metalnoj industriji. U tom slučaju, pripajanjem jednog društva drugom se uvelike smanjuju troškovi režija, održavanja strojeva koji se koriste za proizvodne procese, birokratskih troškova, ali i troškova ljudstva.

Među važne razloge za pripajanje izdvaja se i održavanje rasta društava. Može se dogoditi da društvo koje se pripaja posluje dobro u određenom sektoru, ali mu je potreban kapital za dugotrajni rast. Također, može biti slučaj da određeno društvo posluje na tržištu koje će tek doživjeti svoj procvat. Vratimo se na primjer pripajanja iz uvoda ovog rada. Tehnološki gigant Google pripojio je, tada još nepoznato start-up poduzeće Android. Unatoč tomu što je Google tada imao sredstva i kapacitete da samostalno krene razvijati operativne sustave za mobitele, odlučili su pripojiti Android, poduzeće koje je već godinama razvijalo svoje operativne sustave za mobilne telefone. Da bi pripajanje jednog društva drugome dovelo do održivog rasta potrebno je pri razmatranju pripajanja voditi računa o nekoliko stvari.

Uprava, odnosno izvršni direktori društva koje se pripaja i uprava, odnosno izvršni direktori društva preuzimatelja moraju napraviti detaljnu analizu hoće li pripajanje polučiti željene rezultate. Neki od faktora koji će biti ključni pri donošenju te odluke su: dosadašnji rast društva koje se pripaja, raznolikost njihovog proizvodnog kataloga, profitabilnost, ljudski potencijali, dosadašnja povijest inovacija, leaderske sposobnosti i generalno bilo kakva specijalna vještina koja će društvu preuzimatelju donijeti komparativnu prednost u odnosu na konkurenciju.³² Interes za pripajanje može postojati i ako društvo koje se pripaja može preuzimatelju osigurati stalni izvor sirovina koje su mu prijeko potrebne za proizvodnju. Moguća je situacija da društvo koje se pripaja ima par kvalitetnih sektora koji su profitabilni i imaju svoju vrijednost na tržištu. Društvo pripajatelj određenog društva može zaustaviti aktivnosti svih sektora (dijelova poduzeća) koji su neprofitabilni, a ove kvalitetne prodati i kroz takav potez pokušati doći do dobiti.³³

Pripajanje dioničkog društva bit će opravdano, iz gledišta dioničara, u tolikoj mjeri koliko se potencijal društva koje se pripaja iskaže kroz povećanje vrijednosti samih dionica. Ranije navedeni faktori poput ekonomije razmjera, povećane sinergije kroz kombiniranje komplementarnih dijelova oba društva, razmjena znanja i vještina između društava i veća kontrola društva koje se pripaja u cilju boljih rezultata, bit će od presudne važnosti u konačnoj

³² Vidi više: Anslinger, P.L., Copeland, T.E., Harvard Law Review, January – February, 1996.

³³ Vidi više: Cooke, *op.cit.*, str. 29.

ocjeni opravdanosti pripajanja. Rezultat društva nakon pripajanja se može vrednovati kroz usporedbu između pretpostavljenog potencijalnog rasta i onoga što se u stvarnosti dogodilo.

Nasuprot tim faktorima postoje i oni koji nužno nisu opravdani iz gledišta dioničara, ali isto tako mogu dovesti do provedbe pripajanja. Neki od njih su poboljšanje položaja društva u smislu njegove veličine, povećanje moći uprave te smanjenje konkurencije kroz jačanje tržišnog položaja. Tomu se može pribrojiti i utjecaj koji društvo ima na organe javne vlasti. Prema viđenju koje su iznijeli njemački ekonomisti Steffen Huck i Kai A. Konrad razlozi za pripajanje se mogu podijeliti u četiri grupe. U prvoj grupi razloga navode precijenjenu vrijednost vlastitih dionica i podcijenjenu vrijednost dionica ciljnog poduzeća. U drugu grupu spadaju pokušaji da se kroz pripajanje ostvari ranije spomenuta sinergija. Treća grupa razloga se temelji na pretpostavci kako je društvo preuzimatelj bolje ili kvalitetnije u nekim kompetencijama od poduzeća koje se pripaja. U posljednjoj grupi se nalazi želja za stvaranjem koncentracije na tržištu i povećanje tržišnog udjela.³⁴

4. Pojam pripajanja kao statusne promjene

O statusnoj promjeni dioničkog društva može se govoriti kada odlukom njegovih organa dođe do pravno priznatih promjena. Nakon toga se ono, s obzirom na obilježja prije toga, više ne može smatrati istim dioničkim društvom. To ne mora značiti i da više nije ista pravna osoba. Hoće li to biti ili ne, ovisi o kojoj je statusnoj promjeni riječ. Kod pripajanja društvo koje se pripaja prestaje postojati kao pravna osoba.³⁵ Iako je proces statusnih promjena većinom ovisan o autonomnim odlukama društava, zbog načela pravne sigurnosti i zaštite vjerovnika, u određenim situacijama će javna vlast morati reagirati. Postoje određene situacije kada sud može intervenirati u proces statusne promjene, a u zakonom propisanim slučajevima i zabraniti je.

Da bi promjena unutar društva u pravnom smislu bila okarakterizirana kao statusna promjena mora biti obavljena na način propisan zakonom. Neke promjene zadiru u samu strukturu društva, ali s obzirom na to da ne dovode do promjene bitnih dosadašnjih obilježja, neće biti okarakterizirane kao statusne promjene. Prema hrvatskoj pravnoj literaturi vrste statusnih promjena mogu biti: pripajanje i spajanje, podjela društva razdvajanjem s osnivanjem, podjela društva razdvajanjem s preuzimanjem, podjela odvajanjem s osnivanjem,

³⁴ Huck, Steffen., Konrad, Kai, A., Merger Profitability and Trade Policy, *Scandinavian Journal of Economics* 106(1): 107. – 122.

³⁵ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1469.

odvajanje s preuzimanjem i preoblikovanje.³⁶ Pojednostavljeno gledano, pripajanje je proces u kojem se jedan poslovni subjekt pripaja drugom, gubi svoju samostalnost, ali nastavlja svoje djelovanje unutar drugog subjekta. Zbog toga društvo koje je pripojeno gubi pravnu osobnost, dok kod društva preuzimatelja dolazi do vlasničkih i organizacijskih promjena.

5.1. Sklapanje ugovora o pripajanju

Ugovor o pripajanju sklapaju dioničko društvo preuzimatelj i dioničko društvo koje se pripaja. Kako su dionička društva pravne osobe jasno je da će ugovor u stvarnosti sklopiti njihovi zastupnici, uprave, odnosno izvršni direktori, što je izričito propisano u članku 513. ZTD-a. To za sobom nosi posljedicu da predmetni ugovor ne može sklopiti sam prokurist jer nije naveden kao ovlaštena osoba u gore opisanom članku ZTD-a. Uprava, odnosno izvršni direktori, moraju prilikom sklapanja ugovora o pripajanju zastupati društvo onako kako je određeno ZTD-om, odnosno statutom društva. To znači da će društvo zastupati svi izvršni direktori, odnosno svi članovi uprave skupno, samo neki od njih, samo jedan od njih ili jedan od njih zajedno sa prokuristom. Učestala je praksa da se zastupnici društava prvenstveno dogovore o prijedlogu ugovora, a zatim sačekaju odluku glavnih skupština.

Ako glavne skupštine donesu odluku o pripajanju doći će do formalnog sklapanja ugovora o pripajanju. Navedeni ugovor se ne bi trebao bitno razlikovati od ranijeg prijedloga. Kao i svaki drugi ugovor, tako je i ovaj rezultat kompromisa i suglasnosti volja obiju stranaka o određenom pitanju, vodeći računa o obostranim interesima. ZTD propisuje minimalni sadržaj koji mora sadržavati ugovor o pripajanju, a također određuje da se mora sklopiti u obliku javnobilježničke isprave. Ugovor o pripajanju mora sadržavati naziv tvrtka i sjedišta društava koja sudjeluju u pripajanju, sporazum o prijenosu imovine društva koje se pripaja u zamjenu za dionice društva preuzimatelja te eventualno visine doplata u novcu. Ugovor mora sadržavati i činjenicu da je omjer zamjene dionica takav da onemogućuje da se jedna ili više dionica pripojenog društva zamjene za cijeli broj dionica društva preuzimatelja. U slučaju doplata u novcu ugovorom se mora odrediti njihova visina, osoba koja će doplate u novcu izvršiti te druge pojedinosti o prijenosu dionica. Također, ugovorom se mora odrediti vrijeme od kada te dionice svojim imateljima daju pravo na sudjelovanje u dobiti društva i vrijeme od kada radnje pripojenog društva vrijede kao da su poduzete za račun društva preuzimatelja. U ugovoru se

³⁶ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1470.

moraju navesti prava koja preuzimatelj daje pojedinim dioničara i imateljima vrijednosnih papira, kao i pogodnosti koje se daju članovima organa društva ili revizoru pripajanja.³⁷

ZTD propisuje iznimku od gore navedenog, a to je slučaj u kojem društvo preuzimatelj drži sve dionice društva koje se pripaja. Tada se u ugovoru ne mora navesti omjer zamjene dionica i eventualne doplate u novcu, izvješće o pripajanju, ni revizija pripajanja ako se odnose na pripajanje toga društva. Ako se pripaja više društava izuzetak vrijedi samo za društvo čije sve dionice drži društvo preuzimatelj. Činjenicu da se pripaja društvo čije sve dionice drži društvo preuzimatelj dobro je navesti u ugovoru, ali on neće biti nevaljan ako se to ne učini. Tu činjenicu registarski sud može provjeriti u stanju upisa u sudskom registru.³⁸

U ugovoru je potrebno jasno izraziti volju za prijenos imovine s jednog društva na drugo, kao i da se to radi u zamjenu za dionice društva preuzimatelja. S obzirom da je sveopće sljedništvo posljedica pripajanja, nema potrebe da se pojedinačno specificira imovina i obveze pripojenog društva.³⁹ Koliko će dioničari društva koje se pripaja dobiti dionica društva preuzimatelja obično je najspornije pitanje pripajanja. Odgovor na to pitanje dobijemo uspoređujući neto vrijednosti imovina oba društva. Moguća je i doplata novca u slučaju da vrijednost novih dionica koje su dioničari dobili nije dovoljna. Drugim riječima, ako su pripajanjem izgubili više dionica nego što su ih dobili. U ugovoru treba navesti kada i kako će se obaviti prijenos dionica društva preuzimatelja dioničarima društva koje se pripaja, te trebaju li dioničari vezano za to obaviti neke radnje ili će to učiniti uprava, odnosno izvršni direktori po službenoj dužnosti. U ugovoru se također može, prema poslovnim godinama za koje se iskazala dobit u računu dobiti i gubitka, odrediti vrijeme od kada dioničari društva koje se pripaja imaju pravo na dividendu.⁴⁰ Pojedina dioničarska prava će se navesti u ugovoru samo ako među njima ima nekih razlika. Tako se u ugovoru mora navesti kome se i zašto daju povlaštene dionice, dionice bez prava glasa ili dionice koje daju pravo na imenovanje članova nadzornog odnosno upravnog odbora. Ako među dionicama nema razlike, nema ni potrebe da se to navodi u ugovoru.⁴¹

³⁷ Vidi više: ZTD, članak 513., stavak 2.

³⁸ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1477.

³⁹ Vidi više: *ibid.*

⁴⁰ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1476.

⁴¹ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1477.

5.2. Izvješće o pripajanju i revizija pripajanja

Zastupnici dioničkih društava koji sudjeluju u pripajanju, dakle uprava odnosno izvršni direktori moraju sastaviti izvješće o pripajanju. Ta izvješća se moraju pripremiti prije održavanja sjednica glavnih skupština tih društava.⁴² Prema članku 514. ZTD-a izvješće mora biti u pisanom obliku, te mora sadržavati pravna i gospodarska obrazloženja. Pri tom, osobita pozornost se mora obratiti na pitanje zamjene dionica i visine doplata u novcu. U izvješću o pripajanju nije potrebno ponavljati odredbe ugovora o pripajanju, nego ih samo obrazložiti. Drugim riječima, treba navesti gospodarske razloge pripajanja i posljedice koje će ono imati na društva koja sudjeluju u pripajanju. Poseban naglasak se treba staviti na društvo čija uprava izrađuje izvješće.⁴³ Izvješće o pripajanju mora sadržavati mjerila za procjenu imovine društva koja će poslužiti kao osnovica za omjer zamjene dionica, te eventualna upozorenja na teškoće koje su se pojavile pri procjeni vrijednosti društva. Uprava, odnosno izvršni direktori svakog društva moraju o svim bitnim promjenama vrijednosti imovine i obveza obavijestiti glavnu skupštinu tog društva. Promjene se odnose na one koje su se dogodile od dana sastavljanja ugovora o pripajanju do dana sjednice na kojoj glavna skupština odlučuje o pripajanju. Obavijest o tim novonastalim okolnostima uprava, odnosno izvršni direktori bez odgađanja moraju poslati upravi, odnosno izvršnim direktorima drugog društva koje sudjeluje u pripajanju.⁴⁴

Izvješće se izrađuje kako bi se dioničari točno informirali o svim okolnostima pripajanja, odnosno da imaju točnu percepciju o procesu zamjene dionica koju treba provesti. U tu svrhu potrebno je osigurati da svi navedeni podaci u izvješću budu utemeljeni u vidu brojčanih iskaza. Na taj način, svi dioničari mogu provjeriti njihovu točnost.⁴⁵ Zato je uobičajeno da se u izvješću uspoređi stanje društva prije pripajanja s očekivanim stanjem nakon pripajanja. U tom smislu, mogu se izraziti i različita predviđanja poslovnih rezultata u budućnosti koje bi bile rezultat uspješnog pripajanja.⁴⁶

Prema Zakonu o trgovačkim društvima, revizija se izdvaja kao nužan dio postupka pripajanja dioničkih društava. Revizori pripajanja pregledavaju ugovore o pripajanju svakog

⁴² Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1479.

⁴³ Vidi više: *ibid.*

⁴⁴ Vidi više: ZTD.

⁴⁵ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1479.

⁴⁶ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1480.

društva koje sudjeluje u tom procesu.⁴⁷ Revizori se imenuju kroz postupak u kojem sudjeluju trgovački sud i upravni, odnosno nadzorni odbor društva. Na prijedlog nadzornog, odnosno upravnog odbora, trgovački sud će u izvanparničnom postupku imenovati revizore osnivanja. Ako se nadzorni, odnosno upravni odbori svih društava koja sudjeluju u pripajanju usuglase o revizorima, sud će na njihov zajednički zahtjev imenovati predložene revizore.⁴⁸

Revizori pripajanja imaju obvezu izraditi pisano izvješće o obavljenoj reviziji, a mogu izraditi i zajedničko izvješće o obavljenoj reviziji za sva društva. Osnovna ideja revizije pripajanja je provjera dogovorenog omjera zamjene dionica. To je ujedno i razlog da se pisano izvješće zaključi izjavom o primjerenosti predloženog omjera zamjene dionica. Revizija pripajanja nije potrebna ako svi imatelji dionica izričito izjave da se odriču revizije pripajanja. Pri tom, misli se na imatelje dionica koje daju pravo glasa, svih društava koja sudjeluju u pripajanju.⁴⁹

5.3. Odluka glavnih skupština o pripajanju

Dioničari ne moraju intenzivno sudjelovati u pregovorima o pripajanju kroz rad glavne skupštine, ali odluka glavne skupštine o pripajanju je uvjet za valjanost ugovora o pripajanju. Iz sadržaja ugovora o pripajanju i strukture dioničkog društva kao pravne osobe, proizlazi da je glavna skupština organ koji treba donijeti konačnu odluku o pripajanju. Najčešće će glavna skupština odlučivati o već sklopljenom ugovoru, ali je moguća i drugačija varijanta. Naime, postoji učestala praksa da se uprave dogovore o prijedlogu ugovora, zatim glavne skupštine odlučuju o prijedlogu ugovora. U slučaju pozitivne odluke glavnih skupština, uprave pristupaju sklapanju ugovora o pripajanju. Odluku o odobrenju ugovora o pripajanju donosi glavna skupština glasovima koji predstavljaju najmanje tri četvrtine temeljnog kapitala zastupljenog na toj skupštini u vrijeme donošenja odluke. Statutom se mogu odrediti drugačiji kriteriji za donošenje odluka o odobrenju. Primjerice, statut može sadržavati odredbu koja zahtijeva da se odluka mora donijeti propisanom većinom dva puta uzastopce ili može odrediti veću većinu. Ako je društvo izdalo dionice više rodova, dioničari svakog roda dionica moraju propisanom većinom donijeti posebnu odluku kojom izražavaju suglasnost za pripajanje. U tom slučaju,

⁴⁷ Vidi više: ZTD, članak 515., stavak. 1.

⁴⁸ Vidi više: ZTD, članak 515., stavak. 2.

⁴⁹ Vidi više: ZTD, članak 515., stavak. 5.

tek nakon donošenja odluka dioničara svakog roda dionica može se smatrati da je glavna skupština odobrila ugovor.⁵⁰

Ako ugovor o pripajanju ne odobri jedna od skupština društava koja sudjeluju u pripajanju, isti neće biti valjan. Ako u pripajanju sudjeluje više društava, a skupština jednog od društava koje sudjeluje u pripajanju ne odobri ugovor, posljedica će također biti nevaljanost ugovora o pripajanju.⁵¹ ZTD propisuje iznimke od pravila da je za pripajanje potrebna odluka glavne skupštine. Primjerice, ako društvo preuzimatelj ima dionice pripojenog društva na koje otpada minimalno devet desetina njegovog temeljnog kapitala. Ako u tom slučaju dioničari pripojenog društva čiji udjeli zajedno dosežu najmanje dvadeseti dio temeljnog kapitala ne podnesu zahtjev o sazivanju glavne skupštine, za pripajanje se neće tražiti odobrenje glavne skupštine. Dioničare koji imaju iznad navedeno pravo potrebno je upozoriti na isto prilikom poziva za glavnu skupštinu.⁵²

5.4. Povećanje temeljnog kapitala

Jedno od karakterističnih obilježja dioničkih društava je temeljni kapital, odnosno u novcu izražena vrijednost onoga što dioničari moraju unijeti u društvo. ZTD uređuje povećanje temeljnog kapitala u 7. odjeljku, pri čemu ih dijeli na: povećanje temeljnog kapitala ulozima, uvjetno povećanje temeljnog kapitala, odobreni temeljni kapital i povećanje temeljnog kapitala iz sredstava društva.⁵³ U slučaju pripajanja dioničkih društava radi se o uvjetnom povećanju temeljnog kapitala. U odluci o povećanju temeljnog kapitala mora se naglasiti da se povećanje obavlja zbog provođenja pripajanja dioničkih društava. Uvjet je odluka o pripajanju. Da bi se pripajanje provelo, mora doći do povećanja temeljnog kapitala društva preuzimatelja. Pri povećanju se isključuje pravo prvenstva upisa dioničara društva preuzimatelja jer su mu potrebne dionice koje treba dati dioničarima pripojenog društva u zamjenu za prijenos njegove cjelokupne imovine.⁵⁴ ZTD olakšava postupak povećanja temeljnog kapitala kada se on provodi isključivo zbog statusne promjene pripajanja dioničkih društava.⁵⁵

⁵⁰ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1483.

⁵¹ Vidi više: *ibid.*

⁵² Vidi više: ZTD, članak 531.

⁵³ Vidi više: ZTD, članak 304. - članak 340.

⁵⁴ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1488.

⁵⁵ Vidi više: ZTD, članak 519.

Postoje određena ograničenja glede povećanja temeljnog kapitala preuzimatelja. Primjerice, ono ne smije povećati temeljni kapital da bi provelo pripajanje u mjeri u kojoj drži dionice društva koje si pripaja. Također ne smije povećati temeljni kapital da bi se provelo pripajanje društva koje drži vlastite dionice ili dionice društva preuzimatelja za koje nije u punom iznosu uplaćen iznos za koji su izdane.⁵⁶ Na ovaj način se sprječava povećanje temeljnog kapitala društva bez povećanja odgovarajuće protuvrijednosti njegove imovine. Tih pravila se treba strogo pridržavati poglavito zbog krucijalne uloge koju koncept temeljnog kapitala ima za funkcioniranje dioničkih društva.

5.5. Uloga povjerenika za primanje dionica

Nakon sklapanja ugovora o pripajanju dioničkih društava i potvrđivanja odlukom glavne skupštine, jedno od ključnih pitanja na koje treba obratiti pozornost je odnos društva preuzimatelja i dioničara pripojenog društva. Dioničari pripojenog društva trebaju dobiti dionice društva preuzimatelja i eventualne doplate u novcu. U nastojanju da se taj proces olakša, zakonom je propisano da svako pripojeno društvo mora imenovati povjerenika za primanje dionica koje se njegovim dioničarima moraju dati u zamjenu za njihove dionice u pripojenom društvu i za primanje doplata u novcu.⁵⁷

S obzirom da su prema ZTD-u uprava, odnosno izvršni direktori nadležni za vođenje poslova,⁵⁸ oni će u ime društva imenovati povjerenika. Povjerenik može biti svaka potpuno poslovno sposobna osoba koja bi po prirodi posla morala biti ovlaštena uzimati u pohranu vrijednosne papire.⁵⁹ Navedeno je bitno jer će upravo u njezinom posjedu dionice biti za vrijeme postupka pripajanja. Taj posao obično obavljaju kreditne ili financijske institucije koje su ovlaštene za pružanje investicijskih i pomoćnih usluga, kao primjerice Središnje klirinško depozitarno društvo d.d. U Republici Hrvatskoj 1996. godine Zakonom o izdavanju i prometu vrijednosnih papira dionica je definirana kao nematerijalizirani vrijednosni papir. Stoga, primanje u posjed u klasičnom smislu nije izvedivo, te će se ono odvijati po pravilima koja vrijede za nematerijalizirane vrijednosne papire. Uobičajeno je da se nematerijalizirani

⁵⁶ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1489.

⁵⁷ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1490.

⁵⁸ Vidi više: ZTD, članak 41.

⁵⁹ Vidi više: Zakon o tržištu kapitala, Narodne novine, 65/18, 17/20, 83/21.

vrijednosni papiri vode na računu kod središnjeg depozitorija koji glasi na ime njihova zakonitog imatelja, ali postoji iznimka od te prakse. Naime, osoba koja je zakoniti imatelj nematerijaliziranog vrijednosnog papira ne mora nužno biti osoba na čije ime glasi račun otvoren u središnjem depozitoriju. To se događa u situacijama kada netko treći drži vrijednosne papire za zakonitog imatelja kao kod skrbništva, zastupništva ili povjereništva. Moguće je da treća osoba ostvaruje prava iz nematerijaliziranog vrijednosnog papira u ime i za račun zakonitoga imatelja ili samo za račun zakonitog imatelja, a na temelju posebnog pravnog odnosa sa zakonitim imateljem.⁶⁰

Sve dionice koje će se prenositi u procesu pripajanja dioničkih društava, a nisu unesene na račun u računalnom sustavu središnjeg depozitorija neće biti podobne za provođenje postupka pripajanja dok se ne zabilježe u sustavu. Odnos povjerenika i dioničara je dvostrani privatno-pravni odnos u kojem je povjerenik dužan postupiti po zahtjevu svakog dioničara. U slučaju kompenzacije manjka vrijednosti pri razmjeni dionica, on je ovlašten da u ime i za račun dioničara prima doplate u novcu. Doplate se isplaćuju prema nalogima koje dobije od svakog pojedinog dioničara pripojenog društva. Važnost uloge povjerenika se iščitava i iz činjenica da je jedan od uvjeta upisa pripajanja u sudski registar upravo izjava povjerenika registarskom sudu. U navedenoj izjavi povjerenik potvrđuje da je u posjedu dionica i da je primio doplate u novcu. Odluka uprave o imenovanju povjerenika služi kao legitimacija njegove uloge prema sudu, ali i prema trećima. Upisom pripajanja u sudski registar, isprave o dionicama i dionice u nematerijaliziranom obliku pripojenih društava postaju nevažeće. U istom trenutku prestaje postojati registar dionica pripojenog društva jer po prirodi stvari ne može postojati registar društva ako ne postoji društvo.⁶¹

5.6. Sudsko ispitivanje omjera zamjene dionica

Prema čl. 362. Zakona o trgovačkim društvima svaki dioničar ima pravo podnijeti tužbu za pobijanje odluke glavne skupštine društva. Međutim, isti zakon (čl. 532., stavak 1.) propisuje da se odluka kojom je glavna skupština pripojenog društva odobrila ugovor o pripajanju ne

⁶⁰ Čulinović-Herc E., Zubović, A., Derenčinović Ruk, M., Utjecaj modernih tehnologija na posredno držanje dionica – nacionalni modeli i globalna perspektiva, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol XII, 1/2021, str. 26.

⁶¹ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1491.

može se pobijati zbog toga što je omjer zamjene dionica prenisiko odmjeren. Umjesto toga, svaki dioničar pripojenog društva koji je sudjelovao u radu glavne skupštine na kojoj je donesena odluka, a pritom iskazao svoje protivljenje odluci, ima pravo od suda zahtijevati da odredi doplatu iznosa. Navedeno pravo ima i svaki dioničar koji nije sudjelovao u radu glavne skupštine, a da skupština nije bila uredno sazvana ili predmet odlučivanja nije bio valjano objavljen. Ukoliko sud prihvati zahtjev dioničara, doplata iznosa ne smije prelaziti deseti dio nominalnog iznosa danih dionica, odnosno temeljnog kapitala koji otpada na dane dionice bez nominalnog iznosa.⁶²

Razlog ovakvog uređenja proizlazi iz namjere da se zbog pogrešno utvrđenog omjera zamjene dionica ne zaustavlja proces pripajanja. Pri tom se sudskim ispitivanjem omjera zamjene dionica pruža dovoljna zaštita dioničarima pripojenog društva. Dioničari koji smatraju da je omjer dionica pogrešno određen mogu postaviti zahtjev sudu u roku dva mjeseca od dana kada se smatra da je u sudskom registru obavljen upis pripajanja. U tom slučaju, sud o zahtjevu odlučuje u izvanparničnom postupku. Nakon što sud objavi da mu je podnesen zahtjev, dioničari koji su ga podnijeli imaju rok od mjesec dana da podnesu svoje zahtjeve za doplatom. Dioničari se mogu odreći tog prava izjavom koju su dali u zapisnik na skupštini koja odlučuje o pripajanju ili izjavom koja je dana u obliku javnobilježničke isprave. Oni dioničari čiji zahtjev bude prihvaćen imaju pravo i na zakonsku zateznu kamatu, uvećanu za pet postotnih poena. Zakon dopušta alternativu u ostvarivanju prava dioničara pripojenog društva. Ona se očitava na način da na zahtjev društva preuzimatelja umjesto doplata u novcu, dioničari dobiju dodatne dionice društva. Ako se to dogodi, društvo preuzimatelj mora koristiti vlastite dionice, a ako ih nema, mora izdati nove povećanjem temeljnog kapitala.⁶³

Prilikom donošenja odluke o zahtjevu dioničara sud može tražiti mišljenje vještaka. Najčešće će na to biti primoran jer mu nedostaju potrebna znanja za ocjenu koja se od njega traži. Nakon što vještaci donesu svoje mišljenje, stranke postupka mogu sklopiti nagodbu o visini doplate u novcu, odnosno o broju dionica društva preuzimatelja koje će pripasti dioničarima pripojenog društva. Ovo može biti dobar način rješavanja problema isplate, odnosno doplate u novcu. Pogotovo jer će sud uz pomoć mišljenja vještaka na objektivan način donijeti stručnu procjenu. Kada sud u izvanparničnom postupku odluči o zahtjevu, društvo preuzimatelj i svaki dioničar koji je postavio zahtjev imaju pravo uložiti žalbu u roku mjesec dana. Ako je sud dopustio da umjesto doplata u novcu preuzimatelj izda nove dionice, pravo

⁶² Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1492.

⁶³ Vidi više: ZTD, članak 532.

na žalbu će imati i dioničari društva preuzimatelja kojima su zbog izdavanja novih dionica umanjena prava. Troškove postupka dužno je predujmiti društvo preuzimatelj, dok troškove zastupnika plaća svaka stranka zasebno. Ako sud donese odluku kojom utvrdi da je omjer zamjene dionica bio prenisko odmjeren i pritom odredi novi, onda će narediti društvu preuzimatelja da ostalim sudionicima postupka nadoknadi troškove koje su imali u svezi sa vođenjem postupka.⁶⁴

5.7. Upis pripajanja u sudski registar

Prema odredbama Zakona o trgovačkim društvima svako društvo mora podnijeti prijavu za upis pripajanja u sudski registar. Društvo preuzimatelj prijavu može podnijeti u sudski registar u koji je upisano pripojeno društvo.⁶⁵ U prethodnim odlomcima bilo je govora o tužbi za pobijanje odluke glavne skupštine. Može se dogoditi da prijava upisa pripajanja u sudski registar bude onemogućena dok traje parnica o pobijanju te odluke. Zbog toga je usvojena praksa da se prijava za upis pripajanja može podnijeti tek kada istekne rok za podizanje tužbe za pobijanje. Postoji mogućnost da se prijava podnese i prije isteka roka za podizanje tužbe. U tom slučaju potrebno je da se dioničari, odnosno potencijalni tužitelji pismeno odreknu svoga prava na tužbu izjavom na kojoj je njihov potpis ovjeren od javnog bilježnika. Također vrijedi i izjava u zapisniku glavne skupštine na kojoj se donosi odluka o pripajanju. Ako dioničar koji se odrekao prava na pobijanje odluke usprkos tome podigne tužbu, sud će nakon usporedbe tužbe i izjave dopustiti upis pripajanja. Moguća je i situacija da dioničar podigne tužbu za pobijanje, iako su mu šanse za uspjeh minimalne, kako bi izvršio pritisak na društvo te sebi osigurao određenu imovinsku korist. Ako dođe do toga, onda navedeni dioničar svim društvima koja sudjeluju u pripajanju može odgovarati za štetu po pravilima Zakona o obveznim odnosima.⁶⁶

Postupak upisa pripajanja u sudski registar određen je Zakonom o sudskom registru. Prijavi za upis pripajanja prilažu se isprave propisane ZTD-om u originalu, javno ovjerena preslika ili prijepis s pripadajućim odlukama o pripajanju. Pripajanje kod registarskog suda u kojemu je upisan preuzimatelj upisuje se tek nakon što se pripajanje upiše kod registarskog

⁶⁴ Vidi više: *ibid.*

⁶⁵ Vidi više: ZTD, članak 521.

⁶⁶ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1495.

suda društva koje se pripojilo. Kao što sam ranije naveo, upis povećanja temeljnog kapitala i izjava povjerenika za primanje dionica su također preduvjeti koji se moraju ispuniti da bi se proveo upis pripajanja.⁶⁷

Sud koji vodi sudski registar u kojem je upisano društvo preuzimatelj, mora *ex officio* obavijestiti sud u čiji je registar upisano pripojeno društvo, o danu kada je pripajanje bilo upisano u tom registru.⁶⁸ Nakon pripajanja bit će potrebno dostaviti zbirke isprava pripojenog društva registru ili drugom ovlaštenom upisniku društva preuzimatelja. Posebno će biti potrebno evidentirati društva koja su sudjelovala u statusnoj promjeni. Upis brisanja pripojenog društva obavlja se na zahtjev društva preuzimatelja, osobe koja ima pravni interes, ovlaštenog tijela ili po službenoj dužnosti.⁶⁹ Nakon što se društvo upiše u sudski registar više se ne može ustati s tužbom kojom se traži utvrđenje ništetnosti odluke glavne skupštine o pripajanju. Upisom se također uklanja nedostatak glede oblika ugovora o pripajanju (javnobilježnički akt), ali i svi nedostaci u procesu pripajanja.

6. Pravni učinci pripajanja te zaštita vjerovnika i dioničara

Svaki pravni poredak uz određene pravne poslove veže i pravne učinke koje sudionici tog pravnog posla žele postići. Zakonodavac redovito propisuje formu sukladno kojoj se određeni pravni poslovi moraju odviti i određene značajke koji oni moraju imati da bi proizveli pravne učinke. Valjanost svakog pravnog posla se prosuđuje po njegovom sadržaju. Osim sadržaja pravnog posla, za njegovu valjanost potrebno je da ugovorne stranke imaju određena svojstva zbog kojih pravni poredak na njihove radnje nadovezuje određene pravne posljedice. Za neke pravne poslove, kao primjerice za ugovor o pripajanju, zahtijeva se i oblik u kojem on mora biti sklopljen da bi bio valjan.⁷⁰

ZTD u članku 522. stavku 3. određuje da: “Upisom pripajanja u sudski registar u kojemu je upisano društvo preuzimatelj, imovina pripojenog društva i njegove obveze prelaze na

⁶⁷ Vidi više: Zakon o sudskom registru, Narodne novine, 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19, 34/22.

⁶⁸ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1498.

⁶⁹ Vidi više: Pravilnik o načinu upisa u sudski registar, Narodne novine, 121/2019, članak 44.

⁷⁰ Vidi više: Klarić, P., Vedriš, M., Građansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 483.

društvo preuzimatelja.”⁷¹ Iz ove odredbe jasno je da nije potreban poseban pravni posao za prijenos imovine, nego da se u ovom slučaju radi o univerzalnoj sukcesiji temeljenoj na zakonu, ali i da upis pripajanja u sudski registar ima konstitutivni učinak. U trenutku upisa u sudski registar, vjerovnici pripojenog društva postaju vjerovnici društva preuzimatelja. Hoće li se nakon pripajanja vjerovnici pripojenog društva naći u boljem ili gorem položaju ovisi o strukturi izvornih obveza društva preuzimatelja. Još jedan učinak upisa je činjenica da će sjedinjenjem prestati uzajamni pravni odnosi, odnosno uzajamne tražbine društva preuzimatelja i pripojenog društva.⁷² Zbog pripajanja, može se dogoditi da se društvo preuzimatelj nađe u ulozi dužnika u dvostranom odnosu u kojem nijedna strana nije u potpunosti ispunila svoje obveze. Ako bi ispunjavanje takvih obveza bilo osobito nepravično za društvo preuzimatelja, opseg istih će se odrediti u skladu s načelom pravičnosti. U toj situaciji svaka ugovorna strana može tražiti izmjenu ugovora.⁷³

Vrlo često se u ugovorima kod kojih je posebno važna tajnost nekih podataka predviđa odredba po kojoj se takvi ugovori automatski raskidaju, ili se jednoj ugovornoj strani daje pravo da raskine ugovor, ako kod druge stranke ugovora dođe do statusnih promjena koje dovode do sveopćeg sljedništva.⁷⁴ U iznad opisanoj situaciji se radi o posljedici ugovorenog sadržaja pravnog posla, a ne posljedici univerzalne sukcesije. Na društvo preuzimatelja neće preći prava s naslova odobrenja nadležnih tijela izdanih pripojenom društvu, nego oni pripajanjem također prestaju. Prvenstveno se misli na odobrenja za rad kreditnim institucijama ili odobrenja za pružanje bankovnih usluga. Ako prije pripajanja društvo preuzimatelj nije bilo ovlašteno za obavljanje takvih poslova, onda ono to ovlaštenje neće steći ako sebi pripoji društvo koje je za te poslove ovlašteno.⁷⁵

Još jedan bitan učinak pripajanja je činjenica da u trenutku upisa u sudski registar na društvo preuzimatelja kao poslodavca prelaze svi ugovori o radu radnika koji rade u poduzeću pripojenog društva. Ta posljedica pripajanja je propisana Zakonom o radu. Dakle, ako se zbog promjene statusa ili pravnog posla određeno poduzeće ili gospodarska djelatnost prenese na novog poslodavca, onda on preuzima sve ugovore o radu radnika koji rade u poduzeću.

⁷¹ ZTD, članak 522. stavak 1.

⁷² Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1500.

⁷³ Vidi više: ZTD, članak 522. stavak 3.

⁷⁴ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1501.

⁷⁵ Vidi više: *ibid.*

Odnosno, sve ugovore koji su vezani za obavljanje gospodarske djelatnosti koja je predmet prenošenja.⁷⁶

Zakon ne spominje poseban sporazum koji je potreban da bi došlo do prenošenja ugovora na novog poslodavca, niti se traži pristanak radnika jer se prijenos događa po snazi zakona kada se ostvari upis pripajanja u sudski registar. Zakon također određuje da radnici čiji se ugovori o radu prenose zbog pripajanja, zadržavaju sva prava koja su stekli do dana prijensa. S tim ciljem propisana je obveza starog poslodavca da novog poslodavca informira potpuno i istinito o pravima radnika čiji se ugovori o radu prenose. Ako neka osoba prenošenjem poduzeća iskaže zlu namjeru i pokuša izbjeći ispunjenje obveze prema radniku, sud će je na zahtjev radnika obvezati na ispunjenje svih obveza neovisno o tom je li ugovor o radu sklopljen s navedenom osobom ili ne.⁷⁷

Još jedan zakonom propisan učinak pripajanja jeste da upisom u sudski registar u kojem je upisano društvo preuzimatelj prestaje postojati pripojeno društvo, bez provođenja likvidacije. Nije potrebno da se pripojeno društvo posebnom radnjom izbriše iz registra jer prestaje postojati samom snagom zakonske norme. Na dan upisa također prestaju postojati organi pripojenih društava: uprava i nadzorni odbor odnosno izvršni direktori i upravni odbor. Ako prema članovima organa društva koje se pripojilo postoje neizvršene obveze, one će zajedno sa ostalim takvim obvezama preći na društvo preuzimatelja.⁷⁸ Prestanak postojanja organa pripojenog društva ne predstavlja nikakvu prepreku da društvo preuzimatelj angažira bivše članove organa pripojenog društva u svoju upravu zbog njihovih specijalističkih znanja i menadžerskih sposobnosti. To će osobito biti poželjno ako uprava, odnosno izvršni direktori društva preuzimatelja budu smatrali da će im te osobe olakšati integraciju segmenata pripojenog društva u društvo preuzimatelja.

Upis pripajanja u sudski registar u kojem je upisano društvo preuzimatelj dovodi to toga da osobe koje su bile dioničari pripojenog društva postaju dioničari društva preuzimatelja, na temelju zamjene dionica. To neće biti slučaj ukoliko društvo preuzimatelj ili netko treći, tko djeluje u svoje ime, a za račun društva preuzimatelja, drži dionice pripojenog društva. Također, dolazi do iznimke ukoliko je društvo koje se pripaja izdalo vlastite dionice, a te dionice drži

⁷⁶ Vidi više: Zakon o radu, Narodne novine, 93/14, 127/17, 98/19.

⁷⁷ Vidi više: ZOR, čl. 137.

⁷⁸ Vidi više: ZTD, članak 522., stavak 4.

netko treći tko djeluje u svoje ime, a za račun društva koje se pripaja. Još jedna situacija iznimke se odnosi na slučaj ako društvo koje se pripaja drži dionice društva preuzimatelja za koje nije u cijelosti uplaćen iznos za koji su izdane.⁷⁹ Dioničari koji su u pripojenom društvu imali povlaštene dionice, moraju dobiti dionice društva preuzimatelja sa istim takvim pravima. Odluka glavne skupštine kojom bi se povrijedilo pravo takvih dioničara bit će podložna pobijanju zbog svoje pobožnosti.⁸⁰

Zakon o odgovornosti pravnih osoba određuje da u slučaju prestanka pravne osobe nakon okončanja kaznenog postupka, propisane sankcije se mogu izreći pravnoj osobi koja je njezin univerzalni sljednik.⁸¹ Uzmimo za primjer situaciju u kojoj se društvu koje se pripaja sudi za kazneno djelo ugrožavanja okoliša postrojenjem koje je kažnjivo po kaznenom zakonu Republike Hrvatske. Ako pripojeno društvo prestane postojati nakon što je pravomoćno okončan kazneni postupak, novčana kazna, sigurnosne mjere, javno objavljivanje presude i oduzimanje imovinske koristi će se izvršiti prema društvu preuzimatelju.⁸²

Što se tiče protupravnih djela koja manje ugrožavaju pravni poredak, situacija je ponešto drugačija. Prekršajni zakon određuje da će se sankcije prema pravnoj osobi koja je prestala postojati nakon odluke o pravomoćnosti, izvršiti prema njezinom sljedniku, osim ako pojedina sankcija očito ne bi bila pravična. Sud koji bude odlučivao o izricanju sankcije protiv pravnog sljednika dužan je donijeti posebno rješenje.⁸³ Osoba koja je odgovorna za počinjeni prekršaj prekršajno će odgovarati i kada nakon počinjena prekršaja prestane raditi u pravnoj osobi. Također će odgovarati kada nakon počinjenja prekršaja pravna osoba prestane postojati.⁸⁴

Zaštita interesa vjerovnika društva koja sudjeluju u postupku pripajanja jedno je od najvažnijih pitanja na koje pravo društava mora dati odgovore. Glavnu problematiku glede regulative ovog problema predstavlja prikladna zaštita vjerovnika, ali na način koji društvu

⁷⁹ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1504.

⁸⁰ Vidi više: *ibid.*

⁸¹ Vidi više: Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Narodne novine, 151/03, 110/07, 45/11, 143/12.

⁸² Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1504.

⁸³ Vidi više: *ibid.*

⁸⁴ Vidi više: Prekršajni zakon, Narodne novine, 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, članak 61. stavak 3.

neće nametnuti prevelike obveze.⁸⁵ U procesu pripajanja ne smiju se ugroziti vjerovnici društava koja sudjeluju u pripajanju. S obzirom na to da će društvo preuzimatelj biti univerzalni sljednik pripojenog društva, moguće su situacije u kojima vjerovnici pripojenog društva neće biti sigurni u ispunjene obveze dužnika (sada društva preuzimatelja) u istoj mjeri kao prije pripajanja. Osobe koje su bile u položaju vjerovnika prema društvu preuzimatelju prije pripajanja, nakon pripajanja također mogu doći u gori položaj. Zbog toga je regulirana obveza društva preuzimatelja da vjerovnicima pruži osiguranje ukoliko ga zatraže. Važno je razlikovati osiguranje koje se daje vjerovnicima pripojenih društava od osiguranja vjerovnika društva preuzimatelja.⁸⁶

Društvo preuzimatelj mora dati osiguranje vjerovnicima društava koja se pripajaju ako se u tu svrhu jave u roku šest mjeseci od objavljivanja upisa pripajanja u sudski registar. Pri tom se misli na sudski registar u koji je upisano društvo prema kojem oni imaju potraživanje, a ne mogu tražiti da se isto podmiri. Da bi vjerovnici društva preuzimatelja dobili osiguranje za svoja potraživanja, oni moraju dokazati da je pripajanjem društava ugroženo ispunjenje njihovih tražbina.⁸⁷ Primjerice, može se desiti da društvo koje se pripaja ima veliki broj vjerovnika čije tražbine dospijevaju prije dospijeća tražbina vjerovnika društva preuzimatelja. Ako vjerovnici smatraju da je osiguranje potrebno, a društvo odluči drugačije, vjerovnici mogu podnijeti zahtjev za osiguranje o kojem će odlučiti sud nadležan prema sjedištu društva preuzimatelja u izvanparničnom postupku.⁸⁸

ZTD također određuje da vjerovnici neće imati pravo zahtijevati osiguranje ako imaju prvenstveno pravo namirenja iz stečajne mase. Navedeno ima smisla jer su oni svojim položajem na neki način već osigurani. Osim vjerovnika potrebno je spomenuti i osobe koje ZTD naziva imateljima posebnih prava. To su imatelji zamjenjivih obveznica, imatelji obveznica s promjenjivom kamatom te imatelji potvrda o posebnim pravima na dividendu koje je izdalo pripojeno društvo. Nakon pripajanja, društvo preuzimatelj mora takvim osobama dati ista prava, kakva su im bila osigurana od strane pripojenih društva.⁸⁹

⁸⁵ Vidi više: Žaba, Mateusz, Instrumenti zaštite vjerovnika društava kapitala koja sudjeluju u prekograničnim pripajanjima i spajanjima u poljskom i slovačkom pravu, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 1, 2021.

⁸⁶ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1505.

⁸⁷ Vidi više: ZTD, članak 523.

⁸⁸ Vidi više: Barbić, Društva kapitala, *op.cit.*, str. 1438.

⁸⁹ Vidi više: ZTD, članak 525.

Šteta koja radnjama članova organa društva preuzimatelja nastane pripojenom društvu, njegovim dioničarima i vjerovnicima utuživa je prema općim odredbama o odgovornosti članova organa dioničkog društva. Drugim riječima, prema odredbama o dužnoj pozornosti i odgovornosti članova uprave odnosno izvršnih direktora, nadzornog i upravnog odbora, kao i propisima o iskorištavanju utjecaja u društvu.⁹⁰ Sukladno navedenom, vjerovnici i dioničari pripojenog društva imaju višestruke mogućnosti zaštite svojih prava koja su povrijeđena u procesu pripajanja društva. Za štetu neće odgovarati članovi tih organa koji su pri reviziji imovinskog stanja društava i pri sklapanju ugovora o pripajanju, postupali s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika. U slučaju spora morat će dokazati da su u procesu pripajanja postupali sa dužnom pozornošću.⁹¹

Članovi uprave, odnosno izvršni direktori i članovi nadzornog, odnosno upravnog odbora pripojenog društva moraju kao solidarni dužnici nadoknaditi štetu koju je pripajanjem pretrpilo društvo, njegovi dioničari ili vjerovnici. Odgovornosti se mogu osloboditi prema istim pravilima kao i članovi organa društva preuzimatelja. U smislu zahtjeva prema pripojenom društvu smatra se da ono i dalje postoji, a zahtjevi koji se temelje na odgovornosti organa pripojenog društva zastarijevaju roku pet godina od dana objave upisa pripajanja u sudski registar suda sjedišta društva preuzimatelja. Zakon propisuje i oblik ostvarivanja prethodno opisanih zahtjeva. To se može ostvariti samo preko posebnog zastupnika kojeg na prijedlog dioničara ili vjerovnika pripojenog društva postavlja sud na čijem je području sjedište tog društva. Ako se uspije sa zahtjevom prema pripojenom društvu, dobivena sredstva zastupnik mora prvenstveno upotrijebiti za podmirenje vjerovnika, osim ako ih nije podmirilo društvo preuzimatelj ili im je dato određeno osiguranje. Za izdatke koje je imao, ali za rad koji je obavio posebni zastupnik ima pravo na naknadu i nagradu.⁹²

7. Uloga javnog bilježnika u pripajanju dioničkih društava

S obzirom na to da sam praktičnu nastavu na petoj godini obavio u uredu javnog bilježnika, a nakon toga sam ostao tamo raditi kao student koji se brine o sistematizaciji arhive, odlučio sam posvetiti jedan odlomak ovog rada ulozi javnog bilježnika u procesu pripajanja dioničkih

⁹⁰ Vidi više: Gorenc, *op.cit.*, str. 484.

⁹¹ Vidi više: Barbić, *Društva kapitala, op.cit.*, str. 1438.

⁹² Vidi više: ZTD, članak. 526., 527.

društava. ZTD određuje da se ugovor o pripajanju sklapa u obliku javnobilježničke isprave. O sadržaju tog ugovora sam pisao u šestom poglavlju ovog rada, a njegov ključni dio je uređivanje međusobnih prava i obveza koja proizlaze iz provedbe pripajanja pripojenog društva društvu preuzimatelja. On se također odnosi i na prijenos cjelokupne imovine, svih prava i obveza pripojenog društva na društvo preuzimatelja. Ugovorom se također utvrđuje da za potrebe pripajanja uprave oba društva trebaju sastaviti zaključna financijska izvješća. Uz to, utvrđuje se i da se neće provoditi likvidacija u svezi društva koje se pripaja. U prijavi za upis pripajanja u sudski registar, osim ugovora o pripajanju, moraju se nalaziti: odluka o pripajanju skupštine društva preuzimatelja, odluka o pripajanju skupštine pripojenog društva, izjave uprava svih društva koji sudjeluju u pripajanju kojom potvrđuju da odluka njihovih glavnih skupština o pripajanju nije pobijana u zakonom predviđenom roku, zaključna financijska izvješća i potvrda o uplati sudske pristojbe. Među prilogima za prijavu također se mora nalaziti izjava povjerenika da je u posjedu dionica te da je primio doplate u novcu. Ovi prilozi također moraju biti sastavljeni u obliku javnobilježničke isprave. Na koncu, opet bih spomenuo konstitutivni učinak upisa u sudski registar, kojim se uklanja nedostatak glede oblika ugovora o pripajanju.

8. Zaključak

Dionička društva, kao oblik pravnih zajednica koje su nastale zbog postizanja određenog pravno dopušteno cilja, obilježila su gospodarske aktivnosti na zapadu u zadnjem stoljeću. Od prvih arhetipa dioničkih društava u 16. stoljeću pa sve do modernih vremena, dionička društva su predstavljala oblik pravnih zajednica ljudi čija je osnova novac koji je unesen u zajednicu prilikom njihova osnivanja. Pri tom je upravo taj kapital predstavljao temelj njihovog postojanja.

Dioničari ne odgovaraju za obveze društva, a u njega ulaze prvenstveno zbog svog materijalnog interesa kojeg ostvaruju isplatom dividende. Sva pitanja vezana uz funkcioniranje dioničkog društva uređuje statut kao temeljni ustrojstveni akt. Pozitivnim pravilima se određuju organi preko kojih će dionička društva izražavati svoju volju prema drugim subjektima pravnog prometa, a daje im se sloboda da odaberu monistički ili dualistički koncept upravljanja. Uprave svih društava koje sudjeluju u pripajanju moraju na glavnoj skupštini obrazložiti ostalim dioničarima zašto je određeno pripajanje pozitivno za društvo. Ovo je važno prvenstveno zbog toga što o skupštinskoj odluci ovisi uspješnost određenog pripajanja.

Opravdanja za pripajanje dioničkih društava možemo gledati kroz želju za većim profitom, postizanjem ekonomije razmjera, zauzimanjem veće porcije tržišnog kolača, postizanjem većeg rasta i sl. Pripajanje dioničkih društava nazivamo statusnom promjenom jer se nakon završenog pripajanja društvo preuzimatelj i društvo koje se pripaja ne može više promatrati istovrsnom cjelinom kao prije procesa pripajanja. Proces pripajanja dioničkog društva započinje pregovorima o samom pripajanju te sklapanju ugovora o pripajanju u obliku javnobilježničkog akta. Nakon što uprave, odnosno izvršni direktori društava koje sudjeluju u pripajanju sastave izvješće o pripajanju, slijedi revizija pripajanja glavne skupštine društava koji sudjeluju u pripajanju. Zatim, glavne skupštine dvotrećinskom većinom moraju donijeti odluku o pripajanju. Obično će zbog provođenja pripajanja, društvo preuzimatelj morati po pojednostavljenom postupku obaviti povećanje temeljnog kapitala. Odnosno, da bi računovodstveno gledano u temeljnom kapitalu izrazili prijenos imovine pripojenog društva. Pravo dioničara i vjerovnika štite se institutom povjerenika za primanje dionica, ali i kroz sudsko ispitivanje omjera zamjene dionica. Upisom pripajanja u sudski registar, koji ima konstitutivan učinak, proces pripajanja završava. Vjerovnici i dioničari društva koje se pripojilo

imaju na raspolaganju različite mehanizme kojima štite svoja prava za vrijeme i nakon pripajanja.

Smatra se da pripajanje dioničkih društava može biti izvrstan način za povećanje vrijednosti određenog poduzeća. Naravno, samo ukoliko se obavi na pravilan način, uz iscrpnu i kvalitetnu pripremu. Uprkos tom treba spomenuti mogućnost da čak uz najkvalitetniju pripremu rezultati mogu izostati. Moguće je i to da članovi uprave nekog društva zagovaraju pripajanje iz isključivo osobnih interesa pri čemu nemaju za cilj poboljšanje poslovanja društva. Teško je predvidjeti sve izazove koji mogu nastati u procesu pripajanja. Također, skoro je nemoguće očekivati da taj proces prođe bez određenih komplikacija. Međutim, kada se radi o integraciji društva koje se pripaja u društvo preuzimatelja, bitno je vjerovati u plan pripajanja, ali naravno i matematičku računicu prema kojoj će se u teoriji pripajanje isplatiti. Na koncu, ključno pitanje je hoće li vrijednost pripojenog društva, sada kao dijela društva preuzimatelja, biti veća nego što je bila prije pripajanja.

9. Literatura:

1. Barbić, Jakša, Pravo Društava, Opći dio, Organizator, Zagreb 2008.
2. Barbić, Jakša, Pravo društava, Društva kapitala, Organizator, Zagreb, 2015.
3. Barbić, Jakša, Pravo na dividendu kao temeljno imovinsko pravo dioničara, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 62, (5-6) 1413-1444 (2012).
4. Carić, Vilma, Utjecaj spajanja i akvizicija na poslovanje poduzeća u Republici Hrvatskoj, Diplomski rad, Split, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, 2017.
5. Čulinović-Herc E., Zubović, A., Derenčinović Ruk, M., "UTJECAJ MODERNIH TEHNOLOGIJA NA POSREDNO DRŽANJE DIONICA – NACIONALNI MODELI I GLOBALNA PERSPEKTIVA", Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol XII, 1/2021.
6. Feldman Božidar, Obuljen Sandra, Društva kapitala, Zagreb, 1995.
7. Gorenc, Vilim, Trgovačko pravo društva, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
8. Grubišić, Dragana, Poslovna Ekonomija, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split, 2004.
9. Hasić, Tea, "Dužnost dioničara na lojalno postupanje prema društvu i ostalim dioničarima", Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (1991) v. 34, br. 2, 785-815 (2013).
10. Huck, Steffen., Konrad, Kai, A., "Merger Profitability and Trade Policy", Scandinavian Journal of Economics 106(1): 107. – 122., 2004.
11. Klarić, Petar, Vedriš Martin, Građansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2014.
12. Maurović, Ljiljana, Gonan Božac, Marli, Grgorinić, Sabina, Monistički ustroj tijela dioničkog društva – Hrvatska praksa, Ekonomska istraživanja, Vol. 22 Br. 1, 2009.
13. Novak, Branko, "Spajanja i preuzimanja trgovačkih društava", Ekonomski vjesnik, br. 1 i 2 (13): 47 - 55, 2000.
14. Terence, E., Cooke, Mergers and Acquisitions, Basil Blackwell, Oxford 1989.
15. Žaba, Mateusz, Instrumenti zaštite vjerovnika društava kapitala koja sudjeluju u prekograničnim pripajanjima i spajanjima u poljskom i slovačkom pravu, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 1, 2021.
16. Prekršajni zakon, Narodne novine 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18.
17. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22.
18. Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Narodne novine, 151/03, 110/07, 45/11, 143/12.
19. Zakon o radu, Narodne Novine, 93/14, 127/17, 98/19.
20. Zakon o sudskom registru, Narodne novine, 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19, 34/22.
21. Pravilnik o načinu upisa u sudski registar, Narodne novine, 121/2019.
22. Zakon o tržištu kapitala, Narodne novine, 65/18, 17/20, 83/21.
23. <https://www.jstor.org/stable/2856894> 07.06.2022.

24. <https://www.goldmansachs.com/our-firm/history/moments/2000-vodafone-mannesmann-merger.html> 13.05.2022. 13:14
25. <https://www.cnet.com/home/smart-home/google-android-was-our-best-acquisition-ever/> 17.05.2022., 18:30.
26. <https://www.forbes.com/sites/parmyolson/2014/10/06/facebook-closes-19-billion-whatsapp-deal/> 13.05.2022.